

ACADEMY 02. 07. 2014

Kvasinková infekce

Původcem houbové infekce jsou kvasinky rodu Candida. Kandidy se nacházejí v půdě, na neživých předmětech, v potravinách a samozřejmě na lidech....

Kvasinková infekce je poměrně častá infekce vyvolaná kvasinkami rodu Candida. Za normálních okolností jsou kvasinky součástí normální flóry v trávicím traktu a genitálu, ojediněle na kůži. V přítomnosti predispozičních faktorů se mohou výrazně pomnožit a způsobit nejrůznější projevy. Kvasinky postihují nejen kůži a sliznice, ale mohou způsobit i orgánové poškození. Kvasinkové infekci se odborně říká kandidóza nebo monilióza.

Kvasinky

Původcem houbové infekce jsou kvasinky rodu Candida. Kandidy se nacházejí v půdě, na neživých předmětech, v potravinách a samozřejmě na lidech. Sliznice dutiny ústní, horních cest dýchacích, trávicího ústrojí a genitálu je běžně osídlena jednou z kvasinek Candida albicans, proto je někdy těžké rozhodnout, zda se jedná o infekci nebo pouze o osídlení. V lidském těle může být původcem infekce devět druhů kvasinek, například C. tropicalis, C. glabrata nebo C. krusei. Většina infekcí je endogenních, kvasinky se pomnoží při oslabení imunity působením rizikového faktoru, ale je možný i mezilidský přenos (u [vaginální mykózy](#), soor novorozenců).

Rizikové faktory vzniku kandidózy

Kvasinková infekce snadněji vzniká u diabetiků (osob s [cukrovkou](#)), při užívání hormonální antikoncepce, systémových antibiotik a podávání léků potlačujících imunitní pochody -

imunosupresiv, kortikosteroidů nebo chemoterapie (podávané při léčbě nádorového onemocnění). Náchylní ke vzniku závažnějších forem jsou osoby s poruchou imunity při nádorovém onemocnění krvinek a infekcí HIV. Trpí totiž neutropenií - nemají téměř žádné bílé krvinky, které by mohly bojovat s kvasinkovou infekcí. Kandidóza se proto někdy označuje jako "nemoc nemocných".

Jak vzniká kvasinková infekce

Kůže představuje poměrně odolnou bariéru proti infekci. Náchylnost ke vzniku infekce zvýší macerace kůže, tedy působení vlhka a tepla v místě kožního tření. Kvasinky mají schopnost přilnout ke sliznicím a umělým materiálům. Samotné protilátky nejsou schopné kvasinky zničit, potřebují k tomu i buňky imunitního systému. Pacienti s poruchou buněčné imunity jsou náchylní k tvorbě kožních a slizničních forem kandidóz.

Formy kvasinkové infekce

Kandidové infekce se rozdělují do několika forem podle toho, kde se vyskytují:

- kožní formy
- slizniční formy
- systémové infekce s postižením orgánů

Jednotlivé formy mohou přecházet jedna v druhou, neexistují přesné hranice.

Kvasinková infekce úst

Kandidóza dutiny ústní se nejčastěji projevuje bělavými splývajícími povlaky bukové sliznice a jazyku, které lze snadno setřít, přičemž se obnaží lehce krvácející spodina. Při neléčení se šíří do hltanu. Odborně se tato akutní pablánovitá (pseudomembranózní) forma označuje jako soor. Onemocnění je dlouho bez bolesti, obtíže při polykání přináší až rozsáhlý nález s propagací do jícnu. Soor se vyskytuje u astmatiků léčených inhalačními kortikoidy, u novorozenců, osob s deficitem imunity (HIV), léčených agresivní chemoterapií.

Méně častá akutní atrofická forma se projevuje zarudlou bolestivou sliznicí. Pod zubními náhradami se jako zarudlá sliznice objevuje chronická forma. U kojenců v prvním měsíci věku a u dospělých s poruchou imunity nebo se zubními protézami vznikají tzv. infekční koutky (anguli infectiosi). Na zarudlých bolestivých popraskaných koutcích úst vznikají bělavé povlaky.

Kandidóza genitálu

Kvasinková infekce pohlavního ústrojí se u žen projevuje zánětem poševní sliznice a sliznice zevních rodidel (vulvovaginitida). Je častá u diabetiček, těhotných, ale i u jinak zcela zdravých žen. Vaginální mykózu charakterizuje svědění zarudlého genitálu s tvorbou hustého bělavého tvarohovitého výtoku.

U mužů diabetiků nebo při léčení kortikoidy probíhá pod obrazem zánětu žaludu a předkožky pohlavního údu. Na žaludu a vnitřním listu předkožky se tvoří ostře ohraničená červená ložiska s bělavými povlaky, které se někdy olupují. Projevy svědí a pálí.

Kvasinkové opruzení

U obézních osob vzniká třením kůže v místech kožních záhybů a působením potu opruzení

(intertrigo). Při druhotném pomnožení kvasinek hovoříme o intertrigózní kandidóze. Jasně červené mokvající plochy jsou ohraničené límečkem šupin. Do okolí se ze zarudlých ložisek šíří drobné pupínky a puchýřky, které se po stržení mění v eroze (červená ložiska). Projevy svědí a pálí. Nejčastěji postiženými kožními řasami jsou tříselná rýha, řasy břicha a pod prsy. Infekce se snadno roznese na celý trup a končetiny. Poměrně často se u kojenců vyskytuje **plenková kandidová dermatitida**. Onemocnění navazuje na předchozí dráždivou dermatitidu způsobenou vlhkou zapárkou, působením moči a stolice pod málo vyměňovanými plenami.

Kandidóza rukou

Kvasinková infekce mezprstí je charakteristická pro diabetiky a osoby pracující ve vlhku. U uklízeček či kuchařek vzniká ve třetím mezprstí ostře ohraničená červená ložiska s nadzdviženými okraji a bělavým límečkem šupin na periferii.

Kandidová paronychia se projevují bolestivými, zduřelými, zarudlými nehtovými valy, z nichž lze vytlačit kapku hnisu. Potíže vznikají u predisponovaných osob ve vlhku, při máčení rukou při praní prádla, zpracování ovoce či umývání nádobí.

Onychomykóza

Onychomykóza je houbová infekce nehtů způsobená nejen dermatofyty, ale i kvasinkami. Při kandidové formě je nehet výrazně ztlustělý, žlutý a drolí se, často přechází v infekci nehtových valů (paronychia) nebo jiné kožní a slizniční projevy.

Systémové formy kvasinkové infekce

Osoby se závažnou poruchou imunity (neutropenií) jsou náchylné ke vzniku kandidových ložisek. Ta se mohou vytvořit kdekoli na kůži jako růžovo-červené hrboly či jako abscesy v orgánech - v játrech, ledvinách, slezině či plicích.

Kandidová infekce může postihnout kteroukoliv část lidského těla. Vznikají kvasinkové infekce močového měchýře, dýchacích cest, trávicího ústrojí či závažná kandidová seps (celotělová zánětlivá reakce organismu na infekční mikroorganismy).

Diagnostika kvasinkové infekce

Diagnóza kožních a slizničních forem kandidózy se stanovuje na základě typických příznaků a kožních projevů.

Při pochybnost se provádí přímý průkaz kvasinky pomocí mikroskopického nebo kultivačního vyšetření. Ke kultivačnímu vyšetření lékař provede z dotyčného místa stěr sterilním vatovým tampónem nebo kličkou. Odebraný vzorek se pak vyočkuje na speciální půdu. Místo odběru se nesmí alespoň 3 týdny léčit, jinak mohou být falešně negativní výsledky.

Při výskytu neobvyklých projevů a neustálém opakování se nechejte vyšetřit i po interní stránce. Častěji se kvasinkové infekce objevují při přidruženém interním onemocnění - cukrovce, poruše imunity či nádorovém onemocnění.

Léčba kvasinkové infekce

Terapie se řídí lokalizací infekce, jejím rozsahem a přidruženými rizikovými faktory. Základem úspěšné léčby je dodržování režimových opatření a cílené odstranění kvasinek antimykotiky.

Antimykotika zabrání růstu a množení kvasinek.

Při kožní, orální a genitální kandidóze se aplikují lokální prostředky ve formě sprejů, mastí, krémů i roztoků. Z nespecifických antimykotik se ještě dnes používá Endiaronová mast na kandidové intertigo. Specifická antimykotika působí na kvasinky cíleně. Na kožní a genitální formy kandidózy se lokálně používají Fungicidin mast, Pimafucin krém a přípravky s klotrimazolem (Canesten, Clotrimazol AL či Imazol).

Při orgánovém postižení, neúčinnosti lokální léčby, kandidové sepsi podávají systémová antimykotika s itraconazolem (Sporanox a Prokanazol), amphotericinem B (Amphocil, Abelcet), voriconazolem (Vfend) nebo s flukonazolem (Diflucan, Fluconazol, Mycomax, Diflazon a Mycocyst) v tabletách nebo nitrožilně.

Při léčbě vaginální mykózy se používají antimykotika ve formě vaginálních čípků, globulí a mastí. Nejoblíbenější antimykotikum klotrimazol obsahuje Canesten, Candibenne, Clotrimazol AL nebo Jenamazol.

Prevence kvasinkové infekce

Kvasinkovým infekcím kůže můžete zabránit dodržováním hygienických návyků - pravidelně se denně koupejte, místa kožních záhybů pečlivě vysoušejte. Denně se vyměňujte spodní prádlo a ponožky. Noste prodyšné, bavlněné oblečení. Používejte pouze svůj ručník. Na koupaliště, do společných sprch sportovišť noste svoji obuv.

K intimní hygieně používejte neparfémovaná mýdla a vložky. Nenoste syntetické spodní prádlo, ani těsné oblečení - obě podporují rozvoj kvasinkové infekce.

Preventivně působí strava s nízkým obsahem cukrů (nadměrný přísun cukrů podporuje množení kvasinek) a přísun prospěšných bakterií ve formě jogurtů s živou kulturou, podmáslí a probiotických nápojů.

U osob s poruchou imunity se preventivně podávají antimykotika.

Doporučení při kvasinkové infekci

Průběh kandidóz je někdy zdoluhavý. Infekce kvasinkami se neustále vrací, pokud se nepodaří odstranit predisponující a zevní faktory.

- Pokud trpíte kožními formami kandidózy, omezte pobyt ve vlhku, zabráníte tím neustálému opakování infekcí.
- Pro diabetiky je důležité dodržovat dietní omezení, důsledně užívat léky a chodit na pravidelné kontroly.
- Přečtěte si, jak správně na [protikvasinkovou dietu](#).